

The background image is a close-up photograph of a dark, textured mussel shell. A jagged, irregular hole has been made in the shell, revealing a lighter, fibrous interior. The shell is surrounded by brown, dried seaweed or kelp, which is out of focus. The entire image is framed by a thin blue border.

Inngrep og sårbarhet elvemuslingebestander

Bergen, 14. november 2018

Geir Helge Johnsen

Rådgivende Biologer AS

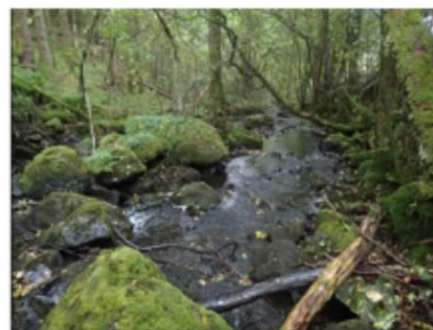
Tiltak i landbruket
for å verne
bestandar av elvemusling
i Hordaland

R
A
P
P
O
R
T

Rådgivende Biologer AS 2293

Kartlegging av forurensningskilder
i fire vassdrag med
elvemusling i Hordaland

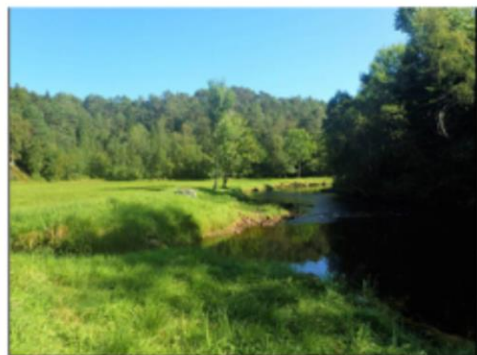

Forslag til inndeling av
risikosoner

R
A
P
P
O
R
T

Rådgivende Biologer AS 2438

Forslag til
ny soneforvaltning
for arealbruk
i Oselvvassdraget

R
A
P
P
O
R
T

Rådgivende Biologer AS 2464

Status for elvemusling i
Haukåsvassdraget 2017

R
A
P
P
O
R
T

Rådgivende Biologer AS 2629

Påvirkninger – kilder og tiltak

Typer påvirkninger	Kilder	Tiltak
Miljøgifter	Gamle lokale fyllinger	Lokalisere og fjerne
	Avrenning fra vei og tunneldrift	Etablere oppsamlingssystem med sandfilter og sedimentasjonsbasseng
	Avrenning fra tette urbane flater	Etablere avrenningssystem «bort fra» vassdrag med sandfilter og fordrøyningsbasseng
	Vasking av veitunneler	Etablere oppsamlingssystem med sandfilter og sedimentasjonsbasseng
	Uhell med påfølgende utslipp	Sørge for buffersone til vassdrag
Vertsbestand	Eablering av vandringshinder	Fjernes -åpne opp for anadrom fisk
	Utsetting av fisk - gjedde	Vanskelig å redusere
Næringsstoff	Diffuse avløp fra spredt bosetting	Lokalisere og stanse
		Etablere kantvegetasjon
	Direkte avløp fra spredt bosetting	Lokalisere, stanse og tilsyn med anlegg
		Sanering med bygging av renseanlegg
	Arealavrenning fra landbruk	Etablere kantvegetasjon
		Se på dreneringssystem
		Driftsplaner for vassdragsnære deler

Påvirkninger – kilder og tiltak (2)

Typer påvirkninger	Kilder	Tiltak
Næringsstoff Organisk stoff	Uhell med gjødseltanker	Ha tak på så nedbør ikke fyller opp Etablere voll mot vassdrag
	Overløp kommunale avløspumpestasjoner	Lokalisere og stanse
		Logge driftsstans og kapasitetsproblem
		Ikke la overløpet gå rett i vassdraget
Organisk stoff	Jordfylling nær vassdrag	Unngå fyllingsfot ned mot vassdrag
		Avskjærende grøfter nederst
		Så og plante til for å begrense avrenning
	Jordbearbeiding i landbruk	Plogfurer langs med kotene
		Unngå direkte avrenning til vassdrag
		Avskjærende grøfter og sedimentering
		Etablere kantvegetasjon
Oksygensvinn	Silosaft / rundballer	Lokalisere og stanse utslipp
		Ikke legge rundballer inntil vassdrag

Påvirkninger – kilder og tiltak (3)

Typer påvirkninger	Kilder	Tiltak
Steinstøv og nitrogen	Utbygging med sprengningsarbeider sprengsteinfylling tunneldrift	Avrenning samles opp og ledes til sedimenteringsbasseng
		Siltgarding er vanskeligere å få til
		Unngå nærhet til vassdrag og risiko for direkte avrenning
Raske vannkvalitets variasjoner	Raske vannføringsvariasjoner	Etablere overflatevannhåndtering med fordrøyning og modning
	Smelting av brøytede snømengder	Samle opp brøytesnø vekk fra vassdrag
		Etablere overflatevannhåndtering med fordrøyning og modning
	Moderne skogsdrift	Unngå flatehogst nær vassdrag
		Avskjærende grøfter og sedimentering nedenfor flatehogst
		Unngå åpne sår etter maskiner i terrenget nær til vassdraget
Vannføring	Vannkraftutbygging	Minstevannføring
	Urbanisering	Fordrøyningsbasseng

Hylkje ullspinner 1907 – Hylkjestemma

PAKKESTRA Hylkje

1907

K. KNUDSEN & CO. BERGEN

Fiskeutsetting - Oselven

Utendørs gjødsellager -Lone

Foto: Sveinung Klyve

Tilslamming med jord

Steinstøv og sprengstoffrester - Mjåtveit

Miljøgift – tømming - Haukås

Foto: Håvard Bjordal

Siltgardin dårlig i elv - Haukås

Sedimenteringsbasseng - Mjåtveit

Sedimenteringsbasseng - Haukås

«Kortslutning» i Travparken - Haukås

Haukås 1961

Haukås 2014 – ikke lett å ha «kontroll»

Sårbarhet - prioriteringsgrunnlag

Sårbar: Under 8 poeng

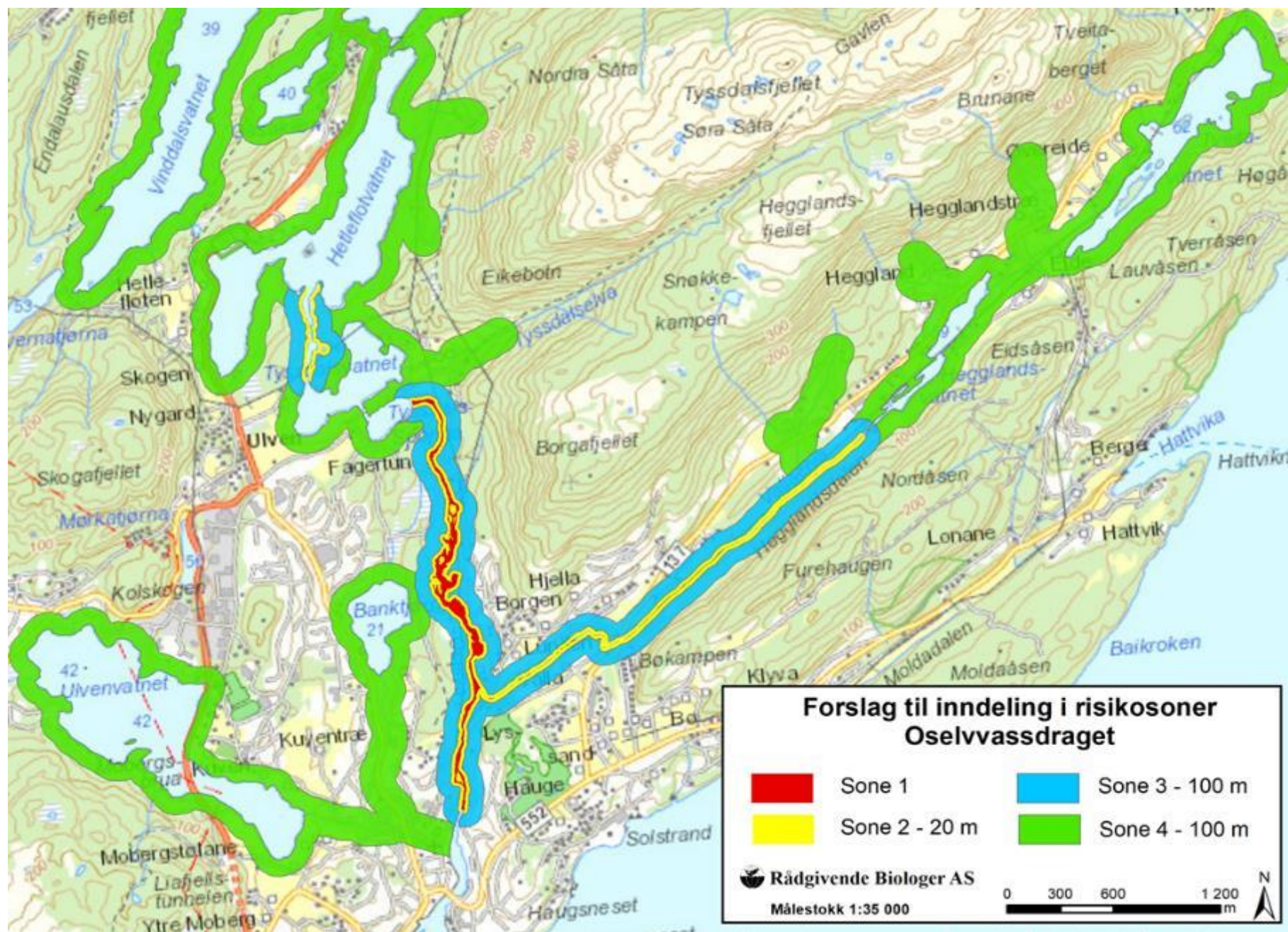
Levedyktig: 8-17 poeng

Livskraftig: 18 poeng og over

Kriterium	1p	2p	3p	4p	5p	6p
Populasjon (i tusen)	<5	5-10	11-50	51-100	101-200	>200
Gjennomsnittstetthet (ind/m ²)	<2	2,1-4	4,1-6	6,1-8	8,1-10	>10
Utbredelse (km)	<2	2,1-4	4,1-6	6,1-8	8,1-10	>10
Minste musling funnet (mm)	>50	41-50	31-40	21-30	11-20	<11
Andel muslinger < 2 cm (%)	>0-1	>1-2	>2-3	>3-4	>4-5	>5
Andel muslinger < 5 cm (%)	>0-5	6-10	11-15	16-20	21-25	>25

Larsen & Hartvigsen 1999

Forebygging – tiltaksbegrensninger

- Sone 1: Vannstreng med musling og anadrom fisk
Ingen arealbeslag eller utslipp
- Sone 2: 0-20 meter fra sone 1, opp til nærmeste innsjø
Arealbeslag bør unngås, avbøtende tiltak tilføresler, overvåke
- Sone 3: 80 meter utenpå sone 2
Små arealbeslag mulig, >500 m³ KU, avbøtende og overvåke
- Sone 4: 100 m langs innsjø og vannstreng ovenfor muslinger
Tiltak kan tillates, tilføresler overvåkes

Oppsummering

Tiltak er mulig i enkeltsaker

- Landbruk
- Konkrete utbygginger

Urbanisering vanskelig

- Multiple inngrep
- Stor risiko for episoder

Forebygging viktig

- Begrensninger i arealbruk
- Kombinert med tiltak

Prioritering sentralt

- Forebygge på livskraftige
- Kultivering / erstatningslokalitet
- Overvåking

Nødhjelp - asylmottak - kultivering

